

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), IOC Tıp ve Bilim Komisyonu ile yapılan istişare sürecinin ardından COVID-19 salgının toplum sağlığı üzerindeki etkilerini dikkate alarak, kitle katılımlı etkinlikleri düzenleyen Federasyonlar ve Etkinlik Organizatörleri için tavsiyeleri içeren bu Kılavuzu yayınlamıştır.

Aşağıdaki tabloda verilen Risk Değerlendirme Aracı, düzenlenecek etkinlik için göz önünde bulundurulması gereken temel faktörleri, ana sorunları ve risk değerlendirme sürecinde olası etkilerin hafifletilmesine yönelik önlemleri içermektedir.

Temel Faktörler	Açıklamalar	Risk Faktörleri ve hafifletici önlemler Kontrol Listesi
Daha düşük veya daha yüksek riskli olarak kabul edilebilecek spor dalları var mıdır?	<p>Fiziksel mesafeyi korumanın mümkün olduğu okçuluk, atıcılık ve bazı atletizm etkinlikleri gibi sporlar düşük riskli olarak kabul edilmektedir. Sporcular yanında antrenörler ve seyirciler için de fiziksel mesafenin korunması halinde risk daha da az olacaktır.</p> <p>Temas sporları, yüksek riskli sporlardır. Sporcular arasındaki fiziksel ve yakın temaslar COVID-19'un bulaşma riskini arttırır.</p>	<p>Dikkate alınacak hususlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yarışmacıların günlük sağlık kontrolü • yarışmacıların, yetkililerin, seyircilerin ve destek personelinin birbirlerinden (en az 1 metre) fiziken ayrılması • müsabakalar öncesinde/verilen aralarda kapsamlı dezenfeksiyon ve temizlik yapılması • özellikle su şişeleri ve bardaklar olmak üzere ekipman paylaşılmasının yasaklanması • kağıt mendil, havlu, vb. tüm tek kullanımlık veya tekrar kullanılabilir hijyen malzemelerinin güvenli kaplarda korunarak kullanımı
Spor etkinliğinin büyüklüğü	<p>Etkinliğin büyüklüğü riski etkiler. Etkinlik seyircili olaksa ve destek personeli bulunacaksa, bunların arasında fiziksel mesafe korunmalıdır. Aşağıdaki faktörler de dikkate alınmalıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • katılımcılar (yetkililer dahil) • seyirciler • ev sahibi ülke (uluslararası etkinlikler) • diğer katılımcı ülkeler (uluslararası etkinlikler) <p>Spor müsabakalarındaki katılımcı (yarışmacı) sayısı seyircilere oranla genellikle düşüktür.</p>	<p>Dikkate alınacak hususlar:</p> <p>Etkinliğin, girişler sırasında ateş ölçümü yapılarak, seyirciler arasında en az 1 metrelik fiziksel mesafe bırakılabilmesine imkan tanıyan tesislerde, temas takibi için numaralandırılmış koltuklar kullanılarak ve görsel uyarı ve bileklikler gibi unsurlarla hatırlatmaların sağlanması.</p>

Temel Faktörler	Açıklamalar	Risk Faktörleri ve hafifletici önlemler Kontrol Listesi
	Katılımcılar ayrıca gerektiğinde tavsiyelerde bulunulacak ve takip edilebilecek bir gruptur. Etkinliğin kapalı stadyumlarda düzenlenmesi düşünülebilir.	
Açık veya kapalı mekanlar	Açık hava etkinlikleri, kapalı mekanlarda yapılan etkinliklere oranla daha iyi havalandırma sağlar. Oturma yerinin belirlenmediği, koltukların bulunmadığı at yarışı, golf vb. açık hava etkinliklerinde fiziksel mesafe tavsiyelerinin takibi ve uygulanması daha kolay olabilir.	Dikkate alınacak hususlar: Fiziksel mesafenin korunması ile ilgili WHO tavsiyelerine mutlak uyum sağlanmalıdır.
Müsabaka alanındaki imkanlar	Tesislerin COVID-19 salgını ile ilgili WHO ve ulusal tavsiyelere uyumunu garanti altına almak için tesis sahipleriyle önceden irtibat gerekir.	Dikkate alınacak hususlar: Semptomlar gösteren herhangi bir kişinin, hastaneye taşınmadan önce bekletileceği bir izolasyon odası/alanının belirlenmesi gereklidir. İlaveten, vakanın veya diğer olası hastalıkların değerlendirilmesine yardımcı olması için yarışma alanında tıbbi personel ve görevli personel bulundurulması tavsiye edilir.
Demografi (yaş ve sağlık)	Yarışmacılar, seyircilere göre daha genç ve sağlıklı olma eğilimindedir. Bununla birlikte, bazı yarışmacıların, antrenörlerin ve destek personelinin ilk bakışta görülmeyen sağlık sorunları olabileceği unutulmamalıdır. Seyircilerin ve diğer personelin yaş ve sağlıkları değişiklik gösterecektir.	Dikkate alınacak hususlar: Potansiyel ek riskleri (eşzamanlı hastalıklar, ilaçlar, alerjiler vb) bulunduranların yarışma harici tutulmaları için seyahat ve yarışma öncesi sağlık kontrollerinin yapılması önemle tavsiye edilir/zorunludur. Seyirciler savunmasız grupları içerebilir, bu nedenle bazı risk altındaki gruplara katılmamaları tavsiye edilir.
Risk iletişimi	Etkinlik öncesinde ve sırasında, halk sağlığı tavsiyelerinin tüm katılımcılara, görevlilere ve ilgili paydaşların personeline ulaşmasını sağlayın.	Dikkate alınacak hususlar: Seyircileri ve destek personelinin, COVID-19 ile enfekte olma ve virüsü başkalarına bulaştırmalarını önleme yolları hakkında bilgilendirici işaret ve levhaların hazırlanması.

Olası etkilerin azaltılması amaçlı önlemler ve etkinlik organizatörleri ile seyircilere yönelik eylem önerileri kontrol listesini aşağıda görebilirsiniz.

Federasyonlar ve Etkinlik organizatörlerine öneriler

Elit spor çok kontrollü bir ortamda yapılır ve organizatörler bunu kapsamlı bir şekilde başarabilmelidir. Aşağıdaki önlemler, etkinlik organizatörleri için büyük önem taşıyan, sporcuların antrenman yapmaları ve seçmeler gibi diğer etkinliklere katılmaları için yetkililerden izin ve istisnalar sağlanmasına yardımcı olabilir.

Başarılı mesaj aktarma ve iletişim için 'spor elçileri'ni kullanma fırsatını düşünün. Kendilerini ve başkalarını sağlıklı tutmak ve başarılı bir etkinliğe katkıda bulunmak herkesin sorumluluğudur.

Federasyonlar ve Etkinlik organizatörlerine öneriler	
Yarışma öncesi ve sırasında (yarışma alanları dahil)	Etkinlik tesisi ve konaklama yerlerinde birden fazla yerde el yıkama, alkol bazlı el jeli ve hijyen tesislerinin bulunmasını sağlayın.
	Tüm yarışma ve antrenman alanlarında, soyunma odaları vb yerlerle hijyen hizmeti için işaret ve yönlendirme tabelaları sağlayın.
	Triyaj (hasta sınıflandırması ve öncelik belirleme) yapabilen ve şüphelenilen vakaları COVID-19 testine yönlendirebilecek tıbbi hizmet sağlayıcıları da dahil olmak üzere ilk yardım ve tıbbi hizmetler sağlayın.
	Yarışma alanında Takımların veya Organizasyon Komitesi'nin sağlık personeli, yarışmacıların ateşlerini her gün kontrol etmeli, 38 ° C'nin üzerindeki ateşlileri baş sağlık görevlisine bildirilmelidir. COVID-19 kapsamında giriş noktalarında (uluslararası havaalanları, limanlar ve kara geçitleri) seyahat edenlerin yönetimi ile ilgili tavsiyeleri takip edin.
	Yarışmacılar, takım görevlileri, gönüllüler ve destek çalışanları arasında şüpheli vakaları tespit ve izole etme kapasitesi sağlayın.
	Aşağıdakilerle ilgili risk iletişimi sistemi geliştirin ve uygulayın: <ul style="list-style-type: none"> • COVID-19'un klinik göstergeleri ve özellikle solunum ve el hijyeni uygulamaları olmak üzere koruyucu önlemler, • semptomları olan bireylerin alandan ayrılmaları veya belirlenen bir izolasyon alanına alınmalarını talep etme kriterleri • fiziksel mesafenin korunmasıyla ilgili bilgilendirme • maske kullanımı bilgilendirmesi • etkinlik kapsamında karantina, kendi kendine izolasyon ve kendini izlemenin anlamı ve pratik sonuçları (ör. katılmama hk.)
	Çamaşırhane, havlu vb. konularla ilgilenen ekip personeli ve gönüllüler için yeterli lastik eldiven bulunmasını sağlayın.
	Havluların sadece tek kullanımlık olması önerilir.
	Her katılımcıya bir şişe temiz su verin.
	Tüm otobüslerde ve soyunma odalarında temizlik mendilleri ve bunların atılacakları kapaklı çöp kutuları sağlayın.

Federasyonlar ve Etkinlik organizatörlerine öneriler

Her yarışmacıya ve takımlara bir termometre (örn. kızılötesi) ve kaydedilen dereceler için bir kayıt formu/internet bağlantısı sağlayın. Bu mümkün değilse, her takıma temassız sensör termometresi sağlanabilir mi?

COVID-19 teşhisi konan bir kişinin nerede izole edileceğini, bakılacağını ve nereye gönderileceğini belirleyin.

COVID-19 teşhisi konan vakalarla teması olanların nerede karantinaya alınacağını belirleyin.

Antrenman yapılan alanlarda tespit edilen bir COVID-19 vakasından sporcuların ve takım görevlilerinin nasıl haberdar edileceğini belirleyin.

Çok sayıda sporcunun veya etkinlik personelinin maruz kalması durumunda bu insanların karantinaya alınabileceği bir yer tanımlayın.

Yerel sağlık yetkilileriyle acil durum temaslarını önceden belirleyin.

Organizatörler, sağlık personeli ve hasta bireylerin kullanımı için yeterli sayıda maskeleri hazır bulundurun.

Dezenfektan malzeme ve mendiller sağlayın ve temizlik personelinin tüm alanlardaki kapı kolları, tuvalet kolları, banyo muslukları vb. sık kullanılan alanları günde birkaç kez dezenfekte etmelerini sağlayın.

Sporcular için aşağıdaki malzemeleri içeren bireysel korunma paketlerinin sağlanmasını değerlendirin:

- tek kullanımlık kişisel mendil paketleri ve kullanılanları atımı için plastik torbalar
- önlem ve raporlama bilgilerini içeren lamine kartlar
- ateş, öksürük, nefes darlığı dahil herhangi bir semptom görülmesi halinde giyilecek tıbbi maskeler
- küçük alkol bazlı el mendili paketleri
- küçük tek kullanımlık plastik bardaklar paketi
- termometre
- el dezenfektanı.

Katılımcılara öneriler

Etkinlik öncesinde

Etkinliğe katılacak herkes (sporcu, gönüllü, görevli vb.) proaktif ve düzenli olarak kendi sağlık durumlarını (ateş ölçme ve semptomların izlenmesi dahil) kontrol etmelidir.

Etkinliğine katılacak olan kişiler kendilerini hasta hissetmeleri halinde etkinlik alanına gelmemeli ve belirlenen kişiyle çevrimiçi olarak veya telefonla bilgilendirilmelidir.

Katılımcı takım görevlileri ve gönüllü liderleri, kendi ekiplerinin şüpheli ve onaylanmış bir hasta için uygulanacak protokoller, enfeksiyon önleme ve kontrol önlemleri ve daha fazla bilgiyi nerede bulabilecekleri konusunda bilgilendirilmiş olmalarını sağlamalıdır.

Etkinlik sırasında

Katılımcılar, her gün ateşlerinin ölçüleceğinin, 38°C'nin üzerindeki ateşli olanların baş sağlık görevlisine bildirileceğinin bilincinde olmalı ve işbirliği yapmalıdır. COVID-19 kapsamında giriş noktalarında (uluslararası havaalanları, limanlar ve kara geçitleri) seyahat edenlerin yönetimi ile ilgili yaklaşımı takip edin.

Ellerinizi sık sık sabun ve su ile yıkayın. Sabun ve su yoksa, alkol bazlı bir el dezenfektanı kullanın. Etkinlik ve konaklama alanları ile takım otobüslerinde el dezenfektan istasyonları bulunmalıdır.

Öksürürken veya hapşırırken ağızınızı ve burnunuzu bir mendille veya kolunuzun içi ile (ellerinizle değil) örtün. Sosyal mesafe kurallarını uygulayın (en az 1 m). Öksürük devam ederse, kendinizi izole edin ve tıbbi yardım isteyin.

Akut solunum yolu enfeksiyonları olanlar da dahil olmak üzere hasta insanlarla temastan kaçın.

Hastaysanız herkesle temastan kaçın.

Havlular veya çamaşır ile ilgilenen takım ve etkinlik personeli mutlaka eldiven kullanmalıdır.

Havlular paylaşılmamalıdır.

Sporcular kıyafet, kalıp sabun veya diğer kişisel eşyaları paylaşmamalıdır.

Su şişelerinin kullanımı için önerilen protokol:

- Virüs ve bakterilerin bulaşmasını önlemek için iyi ekip hijyeni, tüm sporcuların, görevlilerin ve personelin kendi su şişelerine sahip olmasını gerektirir.
- şişeler etiketlenmeli ve her kullanımdan sonra (bulaşık makinesi sabunu ile) yıkanmalıdır.

Sporculara kendi ağızlarına veya burunlarına dokunmamaları tavsiyesinde bulunun.

El sıkışmaktan veya sarılmaktan kaçın.

Buhar odalarından veya saunalardan kaçın.

Sık sık dokunulan öğelere (kapı kolları, asansörler, spor salonu ekipmanları, vb) dikkat edin.

WHO bu geçici rehberi etkileyebilecek değişiklikler için durumu yakından izlemeye devam etmektedir. Herhangi bir faktör değişirse, WHO güncelleme yayınlayacaktır. Aksi takdirde, bu geçici rehber dokümanın geçerliği yayımı tarihinden 2 yıl sonra sona erecektir.

Bu dokümanın tercümesi Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) tarafından yapıldı, bilgilerinize sunulmuştur.